

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาเอกศิลปะระดับ
อนุปริญญาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะของสภวิทยาลัยพุทธชินราชและสภวิทยาลัย
ล้านนา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้คือ

1. การเรียนการสอนวิชาชีพ
2. การเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะในวิทยาลัยครู
3. การเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนการสอนวิชาชีพ

เมคเกรท (Eerl J. Macrath อ้างใน Henry N.B. 1966 : 281-301) ได้ให้ความ
หมายของวิชาชีพว่า วิชาชีพหมายถึง อาชีพที่สถาบันอุดมศึกษานั้นได้ให้การสอนและหลักสูตร
เพื่อการเตรียมคนเข้าสู่อาชีพนั้นๆ และเป็นอาชีพซึ่งสถาบันเป็นผู้ประกันมาตรฐาน โดยการให้ปริญญา
มีองค์ประกอบของการเรียนการสอน คือ

1. มีการสอนทฤษฎีอย่างกว้างๆเพื่อเป็นรากฐานของการปฏิบัติ
2. มีความรู้ในสาขาที่มีความชำนาญพิเศษหรือทักษะทางเทคนิคพิเศษ อันเป็นลักษณะ
ของแต่ละวิชาชีพ ซึ่งทำให้วิชาชีพแตกต่างกว่าอาชีพอื่นๆ
3. การศึกษาทั่วไปซึ่งนอกเหนือจากสาขาวิชาชีพนั้น เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนไม่ว่าจะออกไปทำงานอย่างไร เพราะจะได้ทำหน้าที่พลเมืองดี และมีชีวิตส่วนบุคคลที่มีความรอบรู้และมี
ประสิทธิภาพ
4. การศึกษาต่อเนื่องทั้งในวิชาชีพและทั่วไป จะช่วยให้เอกัตบุคคลมีความเป็นผู้มี

ปัญหาอยู่ตลอดไป และมีความรู้อย่างกว้างขวางแม้ว่าจะจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปแล้ว

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524 : 28) วิชาชีพหมายถึง วิชาชีพชั้นสูง (Professions of learned Professions) เป็นวิชาชีพที่ต้องเรียนและต้องทำการศึกษามีระบบระเบียบ ในระยะเวลาที่เหมาะสมจึงจะประกอบอาชีพนั้นได้ ในเรื่องของวิชาชีพนั้นอาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก เป็นวิชาที่อิงศาสตร์หรือเนื้อหาวิชาการ (Disciplines) อยู่มาก ในสถาบันอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกาหลายแห่งไม่นิยมเรียกกลุ่มนี้ว่าวิชาชีพ แต่เป็นกลุ่มเนื้อหาที่จัดสอนในคณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ (Faculty of arts and sciences) แต่ในสังคมไทยจัดเป็นวิชาชีพ และคณะวิชาที่จัดสอนก็เป็นคณะวิชาชีพ (Professional Schools) ด้วย แต่ก็ยังเป็นวิชาที่อิงวิชาการ เช่น คณะวิทยาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ (มนุษยศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์ เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มนี้จะเป็นระบบของวิชาการที่ชัดเจน เน้นความรู้ เนื้อหาวิชาเป็นหลักสำคัญส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นกลุ่มวิชาชีพโดยตรง คณะวิชาที่เปิดสอนก็เป็นคณะวิชาชีพอย่างแท้จริง เช่น คณะแพทยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ เป็นต้น คณะเหล่านี้เป็นวิชาที่แก้ปัญหามนุษย์โดยตรง บางคณะ เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ เหล่านี้เป็นวิชาชีพที่ให้ บริการการผลิตสินค้าและอุปกรณ์ให้กับมนุษย์โดยตรง การศึกษาในกลุ่มนี้จะเน้นความรู้และการปฏิบัติทำควบคู่กันไป

ในการเรียนการสอนวิชาชีพนั้น ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2523 : 113) ได้เสนอแนวคิดในการเรียนการสอนว่า การศึกษาในปัจจุบันกำลังหันเข้าสู่ทฤษฎีสอนคนมากกว่าการสอนหนังสือ โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาคนไปในแนวทางที่เหมาะสม เพื่อไปพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ดังนั้นการเรียนการสอนในปัจจุบันและอนาคต จึงควรมีแนวทางการประกอบดังนี้

ประการแรก จะต้องมียุคมุ่งหมายที่จะสร้างคนที่สมบูรณ์และพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเป็นสำคัญ

ประการที่สอง จะต้องจัดให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม สภาพชีวิตนิสัยของคนไทย สภาพแวดล้อมในสังคมและต้องยอมรับสภาพจำกัดของสังคมไทย

ประการที่สาม สถาบันการศึกษาจะต้องประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานเอกชนและหน่วยงานของรัฐ โดยเอาสถานศึกษาเป็นฐานในการพัฒนาชุมชน ผู้เรียนก็อยู่ในวัยที่จะพัฒนาไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ แล้วจึงขยายเข้าสู่โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัยเป็นลำดับ

รับช่วงต่อกัน

ประการที่สี่ การดำเนินงานจะต้องเน้นการปฏิบัติจริง

ประการที่ห้า สถาบันการศึกษาทุกระดับจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับประสานงานกันอย่างจริงจัง

ประการที่หก เปิดโอกาสและวางแนวทางเพื่อส่งเสริมสนับสนุนผลักดันให้เด็กเจริญเติบโตไปในทิศทางที่เขาถนัดและให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เขาอยู่อาศัยให้มากที่สุดเพื่อให้เขารักสังคม

ประการที่เจ็ด สถาบันการศึกษาจะต้องเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสังคม ข้อมูลที่เสนอจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้องไม่มีการโฆษณาชวนเชื่อหรือปิดบังซ่อนเร้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนหรือประชาชนในชุมชนได้ทราบกับปัญหาที่แท้จริงของสังคม และยอมรับสภาพนั้นตลอดจนปัญหาอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่อไป

ลักษณะการเรียนการสอนวิชาชีพในประเทศไทย ชาญชัย อินทรประวัตติ (2523 : 32)

ได้สรุปไว้ดังนี้คือ

1. ปรับปรุงพฤติกรรมของครูผู้สอนให้เหมาะสมอยู่เสมอลดความตึงเครียดของผู้เรียนให้มากที่สุด ให้ความเป็นกันเองและสร้างบรรยากาศแห่งประชาธิปไตยขึ้นในห้องเรียน
2. ให้มีส่วนร่วมในบทเรียนและยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน
3. ยกตัวอย่างให้เกิดความเข้าใจรวบยอด ให้สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง
4. จัดให้มีการปรึกษาหารือ เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลค้นพบตัวเองว่าต้องการเรียนอะไรก่อนหลังมากน้อยแค่ไหน ซึ่งจะช่วยสร้างประสบการณ์ทางการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของทั้งสองฝ่าย
5. ผู้ใหญ่มีปัญหาทางร่างกาย อันมีความสัมพันธ์ต่อการเรียนมากกว่าเด็กโดยเฉพาะด้านสายตาและหู จึงควรจัดสภาพของห้องเรียน อุปกรณ์ให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการเรียนของผู้ใหญ่
6. ผู้สอนควรหลีกเลี่ยงการกระทำที่ส่อไปในทางลู่เกียรติหรือการตั้งกฎเกณฑ์ซึ่งเป็นการพ่วงกันความเป็นกันเองระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
7. บทเรียนสำหรับผู้ใหญ่ควรจะสั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใหญ่นึกได้ว่าเขามีความสำเร็จใน

ระยะเวลาอันสั้น

8. ผู้สอนต้องยอมรับนับถือในวุฒิภาวะและประสบการณ์ของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ
9. ควรมีการปฏิรูประบบให้ครูได้ทราบวัตถุประสงค์และแผนการเรียนด้วย

การเรียนการสอนวิชาชีพกับการพัฒนาประเทศ

การจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และประเทศชาติที่แท้จริงต้องศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและสภาพความต้องการของสังคม เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา โดยกำหนดหลักสูตร เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม เพื่อแก้ปัญหาต่างๆในสังคม ด้วยขณะนี้ประเทศต่างๆทั่วโลกกำลังประสบปัญหาการว่างงาน เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีการลงทุนน้อยทำให้การสร้างงานน้อยลงไปด้วย ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจดังกล่าวด้วย และปัญหาการว่างงานในประเทศ ในปัจจุบันทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกที โดยเฉพาะอย่างยิ่งการว่างงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาระดับต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพอิสระได้ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งหวังที่จะเข้ารับราชการและทำงานในสถานประกอบการต่างๆตามสาขาวิชา การจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ ธรรมนุญ ฤทธิมณี (2528 : 66-69) กล่าวว่า ต้องจัดการศึกษาเพื่องานอาชีพอิสระเป็นสำคัญโดยการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาที่สามารถสร้างคนให้ประกอบอาชีพอิสระส่วนตัวได้ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการอาชีพ นอกจากนี้จะต้องเปลี่ยนค่านิยมและทัศนคติของนักศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพด้วย การจัดการศึกษาเพื่องานอาชีพดังกล่าว มีวิธีการและแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. การจัดการศึกษาเพื่อการสร้างงาน

การจัดการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต้องเน้นความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพเป็นหลัก โดยต้องจัดการศึกษาในรูปแบบดังต่อไปนี้

1.1 จัดการศึกษาทางด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมที่สนับสนุนและเกี่ยวเนื่องกับการเกษตร เพื่อสนองภาพของการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมและต้องการการพัฒนาเป็นอย่างมาก

1.2 จัดศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยเฉพาะการศึกษาวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาคุณภาพกำลังคนในระดับกึ่งฝีมือและลดจำนวนผู้ว่างงาน โดยการให้การศึกษอบรรณวิชาชีพที่จำเป็นแก่การประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองให้เพียงพอ

1.3 จัดการศึกษาโดยเชื่อมโยงการศึกษากับการเตรียมตัวเพื่อการทำงานและดำรงชีวิตให้สอดคล้องกัน โดยต้องจัดการศึกษาตามหลักการดังกล่าวทุกระดับและประเภทการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา

2. การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมให้มีอาชีพและการพัฒนาอาชีพ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ต้องให้การศึกษาด้านอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมให้บุคคลเหล่านั้นมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามอัตภาพโดยวิธีการดังนี้

2.1 จัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยการส่งเสริมอาชีพการเกษตรกรรมในชนบทและฝึกอาชีพประเภทอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ต้องใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง

2.2 จัดการศึกษาเพื่อเตรียมอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และนโยบายการสร้างงานของรัฐบาล

2.3 ปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการผลิตกำลังคนทางด้านเกษตรกรรมและช่างอุตสาหกรรม ในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม

2.4 จัดการฝึกอบรมวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะทางวิชาชีพและการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนาอาชีพ

2.5 การวางแผนการผลิตและการใช้กำลังคน โดยคำนึงถึงความต้องการของ

ตลาดแรงงานและนโยบายการสร้างงานของรัฐ

3. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท

การพัฒนาชนบทเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐ เนื่องจากปัญหาหลักของประเทศอยู่ที่ชนบท เพื่อให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทขึ้น และได้ดำเนินการให้การศึกษาแก่ประชาชนในชนบทตามโครงการต่างๆ เช่น โครงการอาชีวศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชนบท โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทในพื้นที่ยากจน เป็นต้น การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว เป็นการให้การศึกษาโดยการจัดฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นให้แก่ประชาชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะวิชาชีพ

4. การพัฒนาการอาชีวศึกษา

การจัดการศึกษาทางด้านวิชาชีพ ต้องเน้นเรื่องการเมืองงานท่าและการสร้างงานอิสระ รวมทั้งการพัฒนาอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคม การพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชน โดยเฉพาะสถานประกอบการต่างๆ เพื่อฝึกทักษะทางด้านวิชาชีพเฉพาะ ในการนี้ต้องปรับปรุงและพัฒนาแนวทางในการจัดการศึกษา ดังนี้

4.1 นโยบายการจัดการศึกษาต้องมีความเด่นชัดและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการกำหนดอำนาจหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาแต่ละระดับและประเภทอย่างชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนและต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างพอเพียง ทั้งในด้านเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์

4.2 โครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาสาระของวิชาในแต่ละสาขาวิชา ต้องมีการประสานสัมพันธ์กันในลักษณะที่ส่งเสริมและสนับสนุนกันในแต่ละสาขาวิชา ขณะเดียวกันหลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น

4.3 การจัดการศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการอย่างใกล้ชิด เพื่อผลิตกำลังคนในสาขาวิชาและระดับต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษามีข้อจำกัดในส่วนที่เกี่ยวกับงบประมาณไม่สามารถจัดหาเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ในการฝึกทักษะทางด้านวิชาชีพ เครื่องมือและ

อุปกรณ์ที่มีอยู่ส่วนใหญ่จะล้าสมัย ซึ่งสถานประกอบการต่างๆเลิกใช้แล้ว

4.4 กระบวนการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ในลักษณะที่คิดเป็นทำเป็น เพื่อการพัฒนาอาชีพ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอาชีพอิสระที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น

4.5 การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพที่ได้มาตรฐานทั้งฝ่าย บริหารและฝ่ายปฏิบัติการ โดยเฉพาะครูอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนวิชาชีพในแต่ละสาขาวิชา ต้องเป็นผู้ที่ มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในวิชาชีพเป็นอย่างดี

4.6 การเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ ต้องจัดทำโครงการและแผนการฝึกงานที่ สามารถผลิตวัสดุหรืออุปกรณ์สำเร็จรูป ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจจัดทำ โครงการหรือวางแผนร่วมกับสถานประกอบการ โดยขอความร่วมมือและความสนับสนุนจากสถาน ประกอบการเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการผลิต

4.7 การจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดสอนทางด้านวิชาชีพประเภทต่างๆ ใน ระดับเดียวกัน ต้องมีแนวความคิดและกระบวนการในการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่ง เอื้ออำนวยซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาชีพไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

ซูเปอร์ (Super, cited by Tolbert 1974 : 31-37) ได้ตั้งทฤษฎีการเรียนการสอน วิชาชีพเรียกว่า ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของซูเปอร์ (Theory of Vocational Development) มีสาระและหลักการสำคัญ

1. บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ การ เลือกอาชีพจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ความสามารถหลายๆด้านในตัวบุคคล (Multipotentiality) ทำให้บุคคลแต่ละคนมี คุณสมบัติเหมาะสมกับอาชีพแต่ละอาชีพต่างกัน

3. อาชีพแต่ละอาชีพมีแบบแผนของลักษณะความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ ที่กว้างพอที่จะทำให้บุคคลแต่ละคนเหมาะสมกับอาชีพที่แตกต่างกัน บุคคลหนึ่งจะมีความเหมาะสมสำหรับ

หลายอาชีพได้และอาชีพหนึ่งก็อาจจะเหมาะสมสำหรับคนหลายประเภท

4. การเลียนแบบและบทบาทของรูปแบบการประกอบอาชีพ เด็กวัยรุ่นจะสนใจงานอาชีพโดยเลียนแบบจากอาชีพของบิดามารดา หรือบุคคลอื่นที่ตนประทับใจในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาความสนใจในอาชีพของวัยรุ่น

5. ความสนใจและความมุ่งหวังในอาชีพ ความสามารถ สภาพแวดล้อมของชีวิต การทำงานตลอดจนความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้นการตัดสินใจเลือกอาชีพและการปรับตัวในอาชีพ จึงเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

6. กระบวนการเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล เป็นไปตามลำดับนั้นดังนี้

6.1 ขั้นการเจริญเติบโต (Growth Stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนอายุ 14 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต

6.2 ขั้นการสำรวจ (Exploration Stage) ระหว่างอายุ 15-24 ปี เป็นระยะที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง สำรวจตนเอง สำรวจอาชีพในขณะที่อยู่ในระหว่างการศึกษาใน การทำกิจกรรมต่างๆหรือในขณะที่การฝึกงาน เพื่อที่จะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและเริ่มทำงานในอาชีพที่เลือกไว้

6.3 ขั้นการสร้างหลักฐาน (Establishment Stage) ระหว่างอายุ 25-44 ปี เป็นระยะที่บุคคลต้องการมีครอบครัว มีอาชีพแน่นอน มีบทบาทในสังคม มีบ้านอยู่อาศัยสร้างหลักฐานมั่นคงให้กับตนเอง

6.4 ขั้นชีวิตที่มั่นคง (Maintenance Stage) ระหว่างอายุ 45-65 ปี เป็นระยะที่เห็นความสำคัญของครอบครัว สร้างความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน พยายามทำตนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลในสังคม

6.5 ขั้นของความเสื่อม (Decline Stage) ตั้งแต่อายุ 65 ปีขึ้นไป เป็นระยะที่ทำงานน้อยลง มีความรับผิดชอบและมีบทบาทในสังคมน้อย

7. ระดับของอาชีพ (เช่น อาชีพระดับวิชาชีพ ระดับใช้ทักษะ ระดับใช้แรงงาน) ความมั่นคงของการประกอบอาชีพ (เปลี่ยนงานบ่อยหรือไม่) ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ ระยะเวลาใน

การทดลองปฏิบัติงานและทำงานประจำ แบบแผนของอาชีพเหล่านี้ขึ้นอยู่กับสถานะด้านเศรษฐกิจและสังคม 'ความสามารถด้านสติปัญญา บุคลิกภาพ และโอกาสที่บุคคลได้รับ

8. การพัฒนาการอาชีพของบุคคล ควรได้รับการแนะแนวทางในทุกช่วงของชีวิต บุคคลควรได้รับการแนะแนวอย่างเหมาะสม โดยการพัฒนาความสามารถ ความสนใจ พัฒนาความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง รู้จักตนเองโดยใช้แบบทดสอบต่างๆการทดลองปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลนั้น

9. การพัฒนาอาชีพ เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่กล่าวถึงได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและสังคมรอบตัวของบุคคล ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้บุคคลพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองรู้จักตนเอง รู้จักความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ซึ่งทำให้บุคคลรู้จักประสานความสามารถของตนเอง กับโอกาสที่เป็นจริงได้

10. ความเปลี่ยนแปลงของแบบแผนอาชีพ ขึ้นอยู่กับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว สติปัญญา ความสามารถ ความสนใจของบุคคล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับพัฒนาบุคคลในแต่ละช่วง ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

11. ความพึงพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานะ และบทบาทของบุคคล บุคคลจะเกิดความพึงพอใจในงาน ถ้างานนั้นสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความสามารถของเขาและการที่บุคคลได้มีสถานะและบทบาทในงานนั้นตามที่เขาต้องการ ระดับของความพอใจนี้ จะขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล

12. งาน คือ วิถีทางแห่งชีวิตของบุคคล การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในชีวิต และการงานจะขึ้นอยู่กับที่บุคคลได้เลือกงานที่เหมาะสมเข้ากันได้กับ ความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ความถนัด ค่านิยม และวิถีชีวิตตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกแล้ว

ส่วนอีกทฤษฎีหนึ่ง ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล (Traitls and Factors Theory) ได้กล่าวถึงหลักการเลือกอาชีพของ แฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parsons) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า บุคคลแต่ละคนแตกต่างกันในความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพ งานแต่ละชนิดต้อง

การลักษณะและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ฉะนั้นบุคคลที่ต่างกันจะเลือกประกอบอาชีพที่ต่าง
กัน ซึ่งมีหลักการดังต่อไปนี้ (Crites 1969 : 90-91)

1. ความเข้าใจตนเอง บุคคลจะทำความเข้าใจคุณสมบัติและองค์ประกอบของตนเอง
เช่น ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ความใฝ่ก้าวหน้า และขีดจำกัดของตน
2. ความเข้าใจในอาชีพ บุคคลควรมีความรู้ความเข้าใจถึงความต้องการของงาน
เงื่อนไขในการประสบความสำเร็จในอาชีพ มีประโยชน์ โทษ รายได้ และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ
3. การมองความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและอาชีพได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง
เป็นการวิเคราะห์ความจริงทั้งสองประกอบกัน เพื่อเลือกอาชีพที่เหมาะสมที่สุด

แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ

การเรียนการสอนวิชาชีพ แตกต่างไปจากการสอนวิชาสามัญเพราะการเรียนการสอน
วิชาชีพจะมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไปเพื่อฝึกทักษะความชำนาญของนักศึกษาให้สามารถ
นำความรู้ที่เรียนมาในแต่ละสาขาวิชาชีพไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการต่างๆ
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการสอนในภาคทฤษฎีในแต่ละบทเรียน W.E. Wagener และคณะ (2520 :
12) กล่าวว่า ควรแยกแยะออกเป็น 4 ขั้นตอนตามลำดับคือ

1. ทำให้นักเรียนสนใจปัญหา (Motivation) ครูเป็นผู้ยกตัวอย่างปัญหา เพื่อท้าทาย
ความคิดของนักเรียน ทำให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนรู้
2. ให้นิยามหรือบอกกล่าว (Information) ตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน เพื่อนำลึ
บอกกล่าวนั้นมาแก้ปัญหา โดยจะยึดหลักปฏิบัติ ดังนี้
  - 2.1 สอนจากสิ่งที่ย่างๆไปหาสิ่งยาก
  - 2.2 สอนจากสิ่งที่มองเห็นหรือทำการทดลองให้เห็นไปสู่เกณฑ์นิยามและหลักการ
  - 2.3 สอนจากสิ่งที่ทราบแล้ว ไปยังสิ่งที่ยังไม่ทราบ
  - 2.4 สอนให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาที่แตกต่างออกไปจากสิ่งที่

สอน (Transfer)

3. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด (Appliation) ฝึกแก้ปัญหาหลังจากได้เรียนรู้ในสิ่งซึ่งสอนไปแล้ว

4. ต้องมีขบวนการวัดผลสำเร็จ (Progress) เพื่อวัดว่าสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้นั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาหรือไม่ มีปัญหาหรือยังไม่เข้าใจเรื่องใดบ้างเพื่อจะได้ทำการตรวจปรับ (Feed Back) ให้การเรียนการสอนได้ผลตามวัตถุประสงค์

ส่วนกระบวนการสอนภาคปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนเช่นเดียวกันตามวิธีของ TWI method (TWI = Training Within Industry) ซึ่ง บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ (2519 : 147-148) กล่าวว่า ต้องปฏิบัติตามลำดับต่อไปนี้

1. เตรียมการสอน โดยผู้สอนเตรียมแบบ เตรียมอธิบายลักษณะงานที่จะให้นักเรียนทำ เตรียมวิธีการที่จะเร่งเร้าความสนใจให้นักเรียนอยากทำและให้เข้าใจงานนั้นได้ดีเสียก่อน ขั้นตอนนี้เป็นหน้าที่ของผู้สอน ส่วนนักเรียนมีหน้าที่เป็นผู้ฟัง

2. ครูทำให้ดู ครูผู้สอนจะต้องสาธิตวิธีการทำงานให้นักเรียนทำงานที่ถูกต้องหรือสอนทักษะใหม่ๆให้นักเรียนดู พร้อมการอธิบายด้วยคำพูดที่ชัดเจนขั้นตอนนี้นักเรียนจะทำหน้าที่เป็นผู้ดูและสังเกต

3. นักเรียนทดลองทำ นักเรียนทดลองทำตามวิธีที่ครูได้สาธิตไว้ ครูจะเป็นผู้คอยควบคุมและช่วยเหลือแก้ไขและแนะนำวิธีที่ถูกต้องแก่นักเรียน

4. นักเรียนลงมือปฏิบัติ เพื่อแน่ใจว่านักเรียนเข้าใจและทำได้ตามวิธีที่ถูกต้องแล้ว ครูก็จะอนุญาตให้นักเรียนลงมือปฏิบัติได้ โดยครูจะเป็นผู้กำหนดชิ้นงานและควบคุมคุณภาพหรือตรวจให้คะแนนชิ้นงานนั้นๆ

ข้อปฏิบัติอีกประการหนึ่งคือ ครูผู้สอนจะต้องตอบคำถามตัวเองดังต่อไปนี้ให้ครบถ้วนเสียก่อนทุกครั้งที่จะเริ่มสอนแบบฝึกหัดใหม่ คือ

1. นักเรียนพร้อมที่จะเรียนทักษะใหม่ ทั้งในเชิงจิตใจและกายภาพหรือความพร้อมตามขั้นตอนของงานฝึกทักษะนั้นๆแล้วหรือยัง

2. มีวิธีใดหรือไม่ที่จะเน้น หรือเรียกความสนใจให้นักเรียนสนใจในงานปฏิบัติชิ้นใหม่นั้น

3. ในขณะที่สาธิตให้ดู น่าจะแนะหรือให้ข้อคิดอะไรไว้บ้าง
  4. งานชิ้นใหม่นี้จะให้ประโยชน์และทักษะอะไร
  5. มีนักเรียนผู้ใดที่ตามไม่ทันหรือมีความสามารถเลยไปแล้วหรือไม่
  6. ได้จัดเตรียมการสอนมีเครื่องมือ วัสดุงาน ชิ้นตัวอย่างงานหรือแบบไว้พร้อมหรือยัง
- กระบวนการสอนภาคปฏิบัติที่ถูกต้อง ควรจะสามารถตอบคำถามเหล่านี้ให้แก่ นักเรียน

ได้อย่างชัดเจนคือ

อะไร ทำอย่างไร และเพราะเหตุใดจึงปฏิบัติอย่างนั้น (what How and Why So.)

การเรียนการสอนวิชาชีพในวิทยาลัยครู.

รังสรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์ (2527 : 60) กล่าวว่า เมื่อเริ่มมีการฝึกหัดครูชั้นในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2435 นั้น หลักสูตรการฝึกหัดครู จัดเป็นหลักสูตรระดับครูประถมกำหนดเวลาเรียน 2 ปี ต่อมาในปี พ.ศ. 2446 ได้ขยายหลักสูตรการฝึกหัดครูสูงขึ้นถึงชั้นฝึกหัดครูมัธยม

หลักสูตรการเรียนการสอนในระยะแรกสรุปได้ดังนี้คือ

1. หลักสูตรครูประชาบาล (ครู ป.ม. รับนักเรียนที่สำเร็จชั้น ป.4 มาเรียนต่ออีก 3 ปี)
2. หลักสูตรประกาศนียบัตรจังหวัด (ครู ว.) รับนักเรียนที่สำเร็จชั้น ม.3 (เทียบ ป.7)

มาเรียนต่ออีก 2 ปี

3. หลักสูตรครูมูล (ครู ป.) รับนักเรียนที่สำเร็จชั้น ม.6 มาเรียนต่ออีก 1 ปี หรือรับผู้สำเร็จหลักสูตรครู ว. มาเรียนต่ออีก 1 ปี

4. หลักสูตรครูประถม (บ.ป.) รับผู้สำเร็จ ม.6 มาเรียนต่ออีก 2 ปี หรือรับผู้สำเร็จครู มูล

5. หลักสูตรครูประถม (ป.ม.) รับผู้สำเร็จครูประถมหรือผู้สำเร็จประโยคมัธยมบริบูรณ์ (ม.8)

เมื่อได้ดำเนินการฝึกหัดครูต่อมาอีก 18 ปี หรือประมาณ พ.ศ. 2453 ก็ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูโดยกำหนดวิชาที่จะศึกษาเล่าเรียนได้ชัดเจนขึ้นอีก ในระยะหลังหลักสูตร

ครูประถมใช้เวลาเรียน 3 ปี หลักสูตรครูมัธยมใช้เวลาเรียน 2 ปี ต่อจากครูประถมหรือใช้เวลาเรียน 3 ปี สำหรับผู้ที่จบชั้น ม.8 หรือครูประถมปีที่ 2 นอกจากการพัฒนาหลักสูตรต่างๆดังกล่าวแล้วยังมีการพัฒนาหลักสูตรประถมกสิกรรม เมื่อปี พ.ศ. 2460 และในปีต่อๆมาก็มีหลักสูตรการฝึกหัดครูวาดเขียน หลักสูตรการฝึกหัดครูจักสานและหลักสูตรครูพลศึกษา ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2476 มีหลักสูตรการฝึกหัดครูประถมพณิชยการ พ.ศ. 2490 เปิดหลักสูตรการฝึกหัดครูการเรือน และฝึกหัดครูอนุบาล พ.ศ. 2491 เปิดหลักสูตรฝึกหัดครูมัธยมอาชีวศึกษา พ.ศ. 2493 มีการจัดหลักสูตร 1 ปี พ.ศ. 2495 เปิดหลักสูตรฝึกหัดครูประถมศึกษา งานสันตติ พ.ศ. 2496 เปิดหลักสูตรฝึกหัดครูประถมเกษตรกรรมและฝึกหัดครูมัธยมเกษตรกรรม หลักสูตรครูนาฏศิลป์ เมื่อมีการประกาศตั้งกรมการฝึกหัดครูในปี พ.ศ. 2497 จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูที่มีอยู่เดิม โดยปรับเป็นหลักสูตรการฝึกหัดครูที่มีระบบการเรียนเป็น 2 ระดับ คือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

หลักสูตรการฝึกหัดครู พ.ศ. 2498-ปัจจุบัน

หลักสูตรการฝึกหัดครูของกรมการฝึกหัดครูในระยะนี้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ.) ประกาศนียบัตรชั้นสูง (ป.กศ.สูง) ใช้เวลาเรียนหลักสูตรละ 2 ปี และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลายครั้งดังนี้

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ฉบับที่ 1 เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2498 ฉบับที่ 2 เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2502 และฉบับที่ 3 เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2508 โดยมีโครงสร้างโดยย่อ ดังนี้ คือ จะต้องเรียนตลอดหลักสูตร 130 หน่วยกิต โดยแบ่งเป็นวิชาสามัญ 75 หน่วยกิต วิชาพิเศษ 35 หน่วยกิตและวิชาการศึกษา 20 หน่วยกิต

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ฉบับที่ 1 เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2500 ฉบับที่ 2 เริ่มใช้ในปีการศึกษา 2504 ฉบับที่ 3 เริ่มใช้ปีการศึกษา 2410 และในระหว่างปีการศึกษา 2503 นั้นได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (อุตสาหกรรมศิลป์) ด้วย ในปีการศึกษา 2510 ได้มีการเร่งรัดผลิตครูเพิ่ม โดยการรับนักเรียนที่จบ ม.ศ. 5 หรือเทียบเท่ามาเรียนอีก 1 ปี กำหนดให้เรียน 55 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาสามัญและวิชาพิเศษ 35 หน่วยกิต วิชาการ

ศึกษา 20 หน่วยกิต เรียกหลักสูตรนี้ว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคครูประถมและในปีการศึกษาเดียวกันนี้ ก็มีการประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาอนุบาล และบรรณารักษ์อีกด้วย โดยเป็นหลักสูตรที่เรียนเพิ่มจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาอีก 1 ปี

ในปี พ.ศ. 2518 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครูขึ้น ทำให้วิทยาลัยครูสามารถเปิดสอนได้ถึงระดับปริญญาตรี จึงมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2519 แบ่งออกเป็น หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงกำหนดเวลาเรียน 2 ปี 4 ภาคเรียน จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 70 หน่วยกิต และหลักสูตรระดับปริญญาตรีกำหนดเวลาเรียน 2 ปี 4 ภาคเรียน เป็นหลักสูตรที่ต่อจากระดับ ป.กศ. ชั้นสูงหรือเทียบเท่า จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 65 หน่วยกิต

หลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู พ.ศ. 2524 เป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรี กำหนดเวลาเรียน 4 ปี ต่อเนื่องกันจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 140-146 หน่วยกิต ซึ่งอาจจะใช้เวลาฝึกอบรมแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตร 2 ปี แรกมุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาต่อปี 3 และปี 4 ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยและยังสามารถประกอบอาชีพได้ถ้ามีโอกาส

โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรเทคนิคการอาชีพกำหนดให้เรียนอย่างน้อย 80 หน่วยกิต โดยแบ่งสัดส่วนเป็นหมวดวิชา ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป โดยกำหนดให้เรียนอย่างน้อย 16 หน่วยกิต และหมวดวิชาเฉพาะด้านอย่างน้อย 48 หน่วยกิต

สาขาวิชาที่เปิดสอนในวิทยาลัยชุมชน ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรเทคนิคการอาชีวะมีดังนี้ สาขาวิชาศิลปกรรม สาขาวิชาสัตวบาล สาขาวิชาการออกแบบ สาขาวิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว สาขาวิชาการก่อสร้าง

ในขณะที่เปิดสอนในวิทยาลัยชุมชน 4 แห่ง และใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรเทคนิคการอาชีวะอยู่ในปี 2527 นั้น กรมการฝึกหัดครูก็ได้ดำเนินงานแก้ไข พ.ร.บ.เดิมอยู่นั้น กรมการฝึกหัดครูก็ได้ดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. วิทยาลัยครูฉบับใหม่ที่จะประกาศใช้ต่อไปด้วย โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. การศึกษาวิจัยทดลอง ก่อนการประกาศพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2527 ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการเทคนิคอาชีพในท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อนำผลการวิจัยนี้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการทดลองสอนวิชาการสาขาอื่น ๆ นั้น ได้มีการเปิดสอนวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร เทคนิคอาชีพ ซึ่งเปิดสอนในวิทยาลัยครูรวมทั้งการเปิดสอนวิชาชีพในวิทยาลัยชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในวิทยาลัยครู 4 แห่ง

2. การกำหนดข้อบังคับสภาการฝึกหัดครูว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร โดยกรรมการฝึกหัดครูได้นำเสนอขออนุมัติต่อสภา เพื่อให้เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสภาได้อนุมัติซึ่งบังคับเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2528

3. กรรมการฝึกหัดครูจัดประชุมทางวิชาการในระดับประเทศเพื่อทำการตกลงกันในเรื่องปรัชญาจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายของหลักสูตร ก่อนที่จะนำไปพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

4. วิทยาลัยครูแต่ละแห่งพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาที่จะจัดการเรียนการสอนด้วยตนเอง โดยยึดปรัชญา และจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา โดยให้เป็นไปตามเกณฑ์การสภาการฝึกหัดครู กำหนด และขออนุมัติจากคณะกรรมการประจำวิทยาลัยครูและนำหลักสูตรนั้นๆ มาปรับปรุงในระดับกลุ่มวิทยาลัยครู เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนนำเสนอต่อสภาการฝึกหัดครู

5. กรรมการมาตรฐานทางวิชาการของกรรมการฝึกหัดครูพิจารณาหลักสูตรนำเสนอสภาการฝึกหัดครูเพื่อใช้ในวิทยาลัยครูต่อไป

ในที่สุด พ.ร.บ. วิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 ก็ประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2527 ดังนั้นหลักสูตรที่ได้เตรียมการไว้แล้วจึงประกาศใช้ได้ทันทีโดยใช้ชื่อว่าหลักสูตรสาขาวิชาการอื่นๆ ในวิทยาลัยครู

การเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะ

ถ้าจะมองถึงการเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะในอดีต ก่อนที่การศึกษาของไทยจะพัฒนามาสู่ระบบโรงเรียนนั้น ย่อมมีข้อแตกต่างกับการศึกษาศิลปะในระบบโรงเรียนอย่างมากมายทั้งด้านเป้าหมายและกระบวนการ

วิรุฬห์ ตั้งเจริญ (2527 : 79) กล่าวว่า การศึกษาศิลปะในอดีตนั้นเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้สืบเนื่องกับที่เคยกระทำมาในสมัยโบราณและมุ่งเน้นหนักการถ่ายทอดวัฒนธรรมหรือการประกอบอาชีพของบรรพบุรุษเป็นหลักด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาจึงอยู่ที่วัด วัง และครอบครัว ยังไม่มีสถานศึกษาและสถานฝึกอาชีพที่รับบุคคลทั่วไปเข้าศึกษาอบรมเป็นการเฉพาะ

อารี สุทธิพันธ์ (2516 : 48) เสนอความคิดเกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนศิลปะในอดีตว่า ลักษณะสภาพของสังคมไทยสมัยก่อนนั้นมีหลักฐานยืนยันได้ว่าเป็นลักษณะรวมเอาระบบต่างๆเข้าไว้ด้วยกัน จะเห็นได้ว่าครอบครัวไทย สมัยก่อนเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความผูกพันในครอบครัวแน่นแฟ้นกลมเกลียวมีความใกล้ชิดกัน ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างมาก มีสถาบันศูนย์กลางของสังคมคือวัด ซึ่งทำหน้าที่ช่วยเหลือ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ให้การศึกษาแก่ประชาชนในสังคมนั้นๆทุกแขนง อาจกล่าวได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางทางความคิด ความเชื่อถือและเริ่มกิจกรรมต่างๆของสังคมทั้งสิ้น ค่านิยมทางการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับศาสนา การเรียนการสอนศิลปะจึงยึดความสำคัญอันดับแรกคือ มุ่งรักษาส่งเสริม และค้ำจุนศาสนาเอาไว้ในรูปแบบของศิลปกรรมต่างๆ กัน เช่น สถาปัตยกรรม ปฏิมากรรมและจิตรกรรม เป็นต้น

เมื่อการศึกษาศิลปะได้เข้ามาสู่ระบบโรงเรียน การเรียนการสอนวิชาชีพจึงได้เจริญขึ้น มีแบบแผนและวิธีการต่างๆที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ สามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ โดยเริ่มจาก วิรุฬห์ ตั้งเจริญ (2527 : 24) ได้กล่าวว่า โรงเรียนเพาะช่างซึ่งก่อตั้งขึ้นจากสามัคยาจารย์สมาคม (2448) และสถาปนิก ขึ้นเป็น "โรงเรียนเพาะช่าง" ในปี 2456 โรงเรียนเพาะช่างได้กลายเป็นศูนย์กลางศิลปกรรมและงานช่างจากอดีตรวมทั้งศิลปะในเชิงงานช่างตลอดมา ส่วนทางมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งก่อตั้งขึ้นมาในปี 2476 ในนามของ "โรงเรียนประณีตศิลปกรรม" (2486) ตามวิถีทางการเมืองสมัยจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2531 : 15) ได้กล่าวว่า มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นสถาบันอันอุดมศึกษาด้านศิลปะแห่งแรกของไทย และเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาศิลปะตามแบบตะวันตกหรือแบบสากล ซึ่งทำให้เกิดช่างและศิลปินขึ้นมาเป็นจำนวนมากและก่อให้เกิดการศึกษาศิลปะแพร่หลายกระจายออกไปตามสถาบันต่างๆอีกหลายแห่ง

คำว่าวิชาชีพศิลปะ สุชาติ สุทธิ (2531 : 70-71) ได้กล่าวว่า ได้ปรากฏและนำมาใช้กับระบบการศึกษาไทยเป็นครั้งแรกในการจัดตั้งโรงเรียนเพาะช่าง ที่ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า "School of Art & Crafts" มีความหมายทางภาษาไทยว่าโรงเรียนศิลปหัตถกรรม โดยกระทรวงศึกษาธิการ คำว่า Art ถูกแบ่งออกมาเป็นภาษาไทยว่า "ศิลปะ" ซึ่งหมายถึงความรู้ภายใต้หลักของการอาชีวศึกษา (Vocational Education) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนได้ทำการเรียนรู้และเป็นการอนุรักษ์วิชาชีพช่างของไทย โดยมีเป้าหมายของการเรียนรู้คือ

1. เพื่อผลิตครูผู้สอนศิลปะและงานช่างให้แก่โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะเพียงพอแก่การนำไปประกอบอาชีพในด้านการช่างต่างๆดังนี้

คือ ช่างออกแบบก่อสร้าง ช่างวาดเขียน ช่างปั้น ช่างโลหะ ช่างทอผ้า และช่างไม้

แต่ความหมายระหว่างสองคำคือ ศิลปะ (Art) และช่าง (Crafts) ตามความคิดในสมัยนั้นแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้ คำว่า ช่างหมายถึง การเรียนรู้ โดยมุ่งในเชิงการปฏิบัติเป็นหลัก ฉะนั้น ตัวความรู้ในเชิงของการปฏิบัติก็คือ การพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดความสามารถเชิงทักษะ (Skillful) ของกระบวนการกระทำหรือการสร้างสิ่งต่างๆขึ้นมาด้วยความชำนาญเพื่อสนองประโยชน์ในการใช้สอยส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งคือ ค่าของความสามารถในเชิงทักษะหรือเชิงของการผลิตสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ได้ดีและมีความสวยงาม

ความหมายเกี่ยวกับ ศิลปะ ความรู้ศิลปะและวิชาชีพศิลปะสมัยเริ่มต้นทางการศึกษานั้น ความหมายดังกล่าวซ่อนเร้นอยู่ภายใต้ความหมายของช่าง ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของการจัดการศึกษาแบบอาชีวศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ต่อมาเมื่อมาถึงสมัยศาสตราจารย์ศิลป พีระศรี ได้พิจารณาพบว่าประเทศไทยขาดสถาบันศิลปะสำหรับทำการเรียนรู้เพื่อเป็นวิชาชีพศิลปะ จึงได้ริเริ่มจัดตั้งโรงเรียนประณีตศิลป์ขึ้นและต่อมายกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย แนวคิดของการจัดตั้งเป็นสถาบันทางวิชาชีพศิลปะก็เพื่อทำการผลิตศิลปินและนักออกแบบสาขาต่างๆของไทยแทนการจ้างศิลปินและนักออกแบบจากต่างประเทศ ทั้งนี้ความเป็นสถาบันศิลปะดังกล่าวเป็นระบบของกระบวนการเรียนรู้และโครงสร้างของความรู้และมีทักษะในวิชาชีพศิลปะสาขาต่างๆ เช่น การสร้างอาคารแบบไทย และรวมไปถึงการ

ปฏิสังขรณ์ปูนชนียสถาน โบสถ์วิหาร พระราชวัง ตลอดจนที่อยู่อาศัยมีความรู้เชิงโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ตลอดจนการออกแบบตกแต่งทั้งของรัฐและเอกชน ดังนั้นจึงพบได้ว่าได้มีการจำแนกความรู้ศิลปะตามระบบสากลที่ชัดเจนมาตั้งแต่เริ่มต้นการตั้งสถาบันแล้ว และความรู้สากลต่างๆของศิลปะนั้นได้กลายเป็นชื่อ คณะต่างๆที่เปิดสอนกันอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากรในปัจจุบัน

สำหรับวิทยาลัยครู(สุชาติ สุทธิ 2531 : 26) ได้พยายามขยายฐานทางวิชาการไปสู่การผลิตวิชาชีพอื่น ภายใต้ฐานทางวิชาการใหม่เพิ่มขึ้นอีก 2 สาขา คือ สาขาวิทยาศาสตร์และสาขาศิลปศาสตร์ควบคู่ไปกับสาขาครุศาสตร์ที่มีอยู่เดิม โปรแกรมศิลปศึกษาซึ่งเป็นฐานทางวิชาการ ได้ถูกหยิบยืมวิชาการดังกล่าวโดยตัดวิชาการศึกษาออก เปลี่ยนเป็นฐานวิชาการอาชีพศิลปะและทำการทดลองผลิตช่างฝีมือระดับต้น และระดับอนุปริญญาในกรอบและชื่อของวิทยาลัยชุมชน ปัจจุบันกำลังเริ่มการขยายการผลิตขึ้นในระดับวิชาชีพ ภายใต้ชื่อสาขาศิลปศาสตร์ เสมือนว่าเป็นปริญญาวิชาชีพทางศิลปะ โดยยึดโครงสร้างของความรู้ที่หยิบยืมมาจากฐานเดิมของหลักสูตรศิลปศึกษาบ้างจากหลักสูตรช่างฝีมือระดับกลางที่พัฒนาแล้วบ้าง มาเป็นหลักสูตรวิชาชีพระดับอนุปริญญาและปริญญาโปรแกรมวิชาเอกต่างๆใช้ชื่อสายประยุกต์ศิลป์ภายใต้ชื่อสาขาศิลปศาสตร์

ต่อไปนี้เป็นกรเปรียบเทียบปรัชญาหรือหลักการ จุดประสงค์ เป้าหมายและรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะ ระหว่างสถาบันอื่นๆกัน การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะของกรมการฝึกหัดครู

สถาบัน-รูปแบบการจัด	คณะ/สาขา/ภาค	ปริญญาตรี-วุฒิ	จำนวนปี	หมายเหตุ
วิทยาเขตเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเพาะช่าง : หลักสูตรปี 2530	คณะศิลปกรรม	ไม่ระบุชื่อเป็น ภาษาอังกฤษ		

สถาบัน-รูปแบบการจัด	คณะ/สาขา/ภาค	ปริญญาตรี-วุฒิ	จำนวนปี	หมายเหตุ
<p>1. แบบของความรู้ : วิชาศิลปะ วิชาชีพของศิลปิน</p> <p>2. แบบของความรู้ : วิชาศิลปะ วิชาชีพศิลปิน</p> <p>3. แบบของความรู้ : ประยุกต์ศิลป์ วิชาชีพนักออกแบบ</p>	<p>สาขาศิลปะประจำชาติ -วิชาเอกจิตรกรรมไทย -วิชาเอกประติมากรรมไทย -วิชาเอกหัตถศิลป์</p> <p>สาขาวิชาศิลปกรรม -วิชาเอกจิตรกรรมสากล -วิชาเอกประติมากรรมสากล -วิชาเอกศิลปภาพพิมพ์</p> <p>สาขาออกแบบศิลปประยุกต์ -วิชาเอกออกแบบพาณิชย์ศิลป์ -วิชาเอกออกแบบผลิตภัณฑ์ -วิชาเอกออกแบบตกแต่ง</p>	<p>ปริญญาตรีศิลปกรรม บัณฑิต (ระบุวิชาเอก) ศ.บ. (ระบุวิชาเอก)</p> <p>ปริญญาตรีศิลปกรรม บัณฑิต (ระบุวิชาเอก) ศ.บ. (ระบุวิชาเอก)</p> <p>ปริญญาตรีศิลปกรรม บัณฑิต (ระบุวิชาเอก) ศ.บ. (ระบุวิชาเอก)</p>	<p>4 ปี</p> <p>4 ปี</p> <p>4 ปี</p>	<p>ไม่รวม ปริญญาตรี ทางศิลปศึกษา</p>
<p>มหาวิทยาลัยศิลปากร : หลักสูตร ปี 2529</p> <p>1. แบบของความรู้ : วิชาศิลปะ วิชาชีพศิลปิน</p>	<p>คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์</p> <p>-สาขาวิชาจิตรกรรม</p> <p>-สาขาประติมากรรม</p> <p>-สาขาวิชาภาพพิมพ์</p> <p>-สาขาวิชาศิลปะไทย</p>	<p>ชื่อปริญญาภาษาอังกฤษ B.F.A. (Major ตามชื่อ สาขาวิชา)</p> <p>ศิลปบัณฑิต(จิตรกรรม) ศ.บ. (จิตรกรรม)</p> <p>ศิลปบัณฑิต (ประติมากรรม) ศ.บ. (ประติมากรรม)</p> <p>ศิลปบัณฑิต(ภาพพิมพ์) ศ.บ. (ภาพพิมพ์)</p> <p>ศิลปบัณฑิต (ศิลป์ไทย) ศ.บ. (ศิลป์ไทย)</p>	<p>5 ปี</p> <p>อนุ/3 ปี</p>	<p>เปิดถึง ปริญญาโท</p>

สถาบัน-รูปแบบการจัด	คณะ/สาขา/ภาค	ปริญญาตรี-วุฒิ	จำนวนปี	หมายเหตุ
<p>2. แบบความรู้ : ประยุกต์ศิลป์ วิชาชีพของนักออกแบบ</p>	<p>คณะมัณฑนศิลป์ :</p> <ul style="list-style-type: none"> -สาขาวิชาการออกแบบ ภายใน -สาขาวิชาการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ -สาขาวิชาประยุกต์ศิลป์- ศึกษา -สาขาวิชาเครื่องเคลือบดินเผา 	<p>ศิลปบัณฑิต (การออกแบบ ภายใน)</p> <p>ศิลปบัณฑิต (การออกแบบ ผลิตภัณฑ์)</p> <p>ศ.บ. (การออกแบบ ผลิตภัณฑ์)</p> <p>ศิลปบัณฑิต (ประยุกต์- ศึกษา)</p> <p>ศ.บ. (ประยุกต์- ศึกษา)</p> <p>ศิลปบัณฑิต (เครื่องเคลือบ ดินเผา)</p> <p>ศ.บ. (เครื่องเคลือบดินเผา)</p>	<p>4 ปี</p> <p>4 ปี</p> <p>4 ปี</p> <p>4 ปี</p>	
<p>กรมการศึกษาคณะครู : หลักสูตร ปี 2530</p> <p>1. ศิลปะ (วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา)</p> <p>2. ความรู้ประยุกต์ศิลป์ (วิทยาลัยครูสวนดุสิต) วิชาชีพนักออกแบบ</p>	<p>คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ สาขาศิลปศาสตร์ สายศิลปกรรมและ ประยุกต์ศิลป์โปรแกรม</p> <ul style="list-style-type: none"> -ภาพพิมพ์ -ออกแบบนิเทศศิลป์ 	<p>ชื่อปริญญาภาษาอังกฤษ B.A. (Major ตาม โปรแกรมวิชา)</p> <p>ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาพพิมพ์)</p> <p>ศศ.บ. (ภาพพิมพ์)</p> <p>ศิลปศาสตรบัณฑิต (ออกแบบนิเทศศิลป์)</p> <p>ศศ.บ. (ออกแบบนิเทศ)</p>	<p>4 ปี</p> <p>4 ปี</p>	<p>ไม่รวมปริญญา ทางศิลปศึกษา</p>

สถาบัน-รูปแบบการจัด	คณะ/สาขา/ภาค	ปริญญาตรี-วุฒิ	จำนวนปี	หมายเหตุ
(วิทยาลัยครูบุรีรัมย์) วิชาชีพนอกแบบ	-ภาพพิมพ์ประยุกต์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาพพิมพ์ประยุกต์) ศศ.บ. (ภาพพิมพ์ ประยุกต์)	4 ปี	
(วิทยาลัยครูระยอง)	-ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์) ศศ.บ. (ผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์)	4 ปี	

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากหลักสูตรวิชาชีพศิลปะ เป็นหลักสูตรที่จัดให้มีการเรียนการสอนขึ้นใหม่ในวิทยาลัยครูทำให้งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนไม่มีเลย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการวิจัยอื่นๆที่เห็นมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาชีพศิลปะในระดับอนุปริญญา โดยศึกษางานวิจัยดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

อาชัญญา สิริยานนท์ (2527 : 151) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพ ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร" เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนในด้านตัวครู ตัวนักศึกษา เนื้อหาหลักสูตร สื่อและกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ของโรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ 643 คน ครูผู้สอน 58 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพตามสภาพที่เป็นจริง และความคาดหวังของนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพในทุกสาขาอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อกระทงของทุกด้าน กล่าวคือ คาดหวังสูงกว่าสภาพที่เป็นจริง และผู้ที่

เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีความปรารถนาให้สภาพการจัดการเรียนการสอน การศึกษาผู้ใหญ่อยู่ในระดับที่ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สุพิทย์ สมภักดี (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการสอนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการสอนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ของอาจารย์ผู้สอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์การสอน การวัดและการประเมินผล ปัญหาทั่วไป รวมทั้งการเปรียบเทียบปัญหาการสอน ของอาจารย์ผู้สอนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาระหว่างวิทยาเขตส่วนกลาง และวิทยาเขตส่วนภูมิภาคโดยได้สร้างแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด สำหรับอาจารย์ผู้สอนจำนวน 45 คน จาก 5 วิทยาเขต ที่มีการสอนวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์หาค่าสถิติจากข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t (t-test) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชา ออกแบบผลิตภัณฑ์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีความคิดเห็นต่อปัญหาในการสอนวิชา ออกแบบผลิตภัณฑ์ในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน สื่อทัศนูปกรณ์ และการวัดและประเมินผลว่ามีปัญหาในระดับน้อย ปัญหาความพร้อมของหลักสูตรกับตำราและอุปกรณ์การสอนที่สถาบันมีอยู่ ปัญหาในเรื่องการจัดงบประมาณเพื่อการจัดซื้อเครื่องมือสื่อทัศนูปกรณ์ ปัญหาการสนับสนุนส่งเสริมในการจัดเตรียมวัสดุฝึก ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารวิชาการ ตำรา วารสาร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ที่มีอยู่ในห้องสมุดสถาบัน และปัญหาการเสาะแสวงหาข้อมูลทางวิชาการจากหน่วยงานนอกสถาบันมีปัญหาในระดับมากและยังพบอีกว่าปัญหาการสอนของอาจารย์ผู้สอนในวิทยาเขตส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บุญพร้อม อติรัตน์ (2525) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาแผนกพาณิชยการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษธุรกิจ ในด้านหลักสูตรและเนื้อหา การจัดการเรียนการสอน การวัด

และประเมินผล การนำไปใช้และปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านหลักสูตร และเนื้อหา มีความเหมาะสมปานกลาง การจัดการเรียนการสอนมีกิจกรรมน้อยและการใช้สื่อการเรียน การสอนมีกิจกรรมน้อยมาก การวัดผลใช้วิธีการวัดแบบทดสอบมากที่สุด นักศึกษาสามารถนำความรู้ ไปใช้ได้ในระดับปานกลางแต่สามารถทักษะการอ่านหนังสือแบบเรียนไปใช้ได้มาก ปัญหาในการเรียน การสอนที่พบมากที่สุดคือ ผู้เรียนไม่มีทักษะการพูดและการฟัง

วิไลลักษณ์ วัฒนานนท์ 2528 ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับ การเรียนการสอนวิชาไทยธุรกิจในวิทยาลัยอาชีวศึกษาในด้านเนื้อหาและแบบเรียน การจัดการ เรียนการสอน การวัดและประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดบริการทางวิชาการ ผลการ วิจัยพบว่า ในด้านเนื้อหาและแบบเรียน อาจารย์และนักเรียนมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาสามารถนำไป ใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ในระดับมาก การจัดการเรียนการสอนของครูจัด กิจกรรมการเรียนการสอนในระดับปานกลาง สื่อการสอนนำมาใช้ในระดับน้อยวิธีการวัดผลและ ประเมินผลเมื่อจบบทเรียนแต่ละเรื่องเป็นอันดับแรก จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อย และวิทยาลัยจัด บริการทางวิชาการในระดับปานกลาง

สุคติ สนิททรัพย์ (2525 : 209-215) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ให้ การอบรมและผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสาขาวิชาพลศึกษาของโครงการ อบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความคิดเห็นของผู้ให้การอบรม และผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในสาขาวิชา พลศึกษาของโครงการฝึกอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำการในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วยผู้ให้ การอบรมจำนวน 35 คน ผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 490 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า t และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการ วิจัยพบว่า ผู้ให้การอบรมและผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ประสบปัญหาจาก จากวิชาเลือกที่กำหนดไว้โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่าง ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนการ

กำหนดเนื้อหาไม่เหมาะสมกับเวลา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยในการดำเนินการจัดการแข่งขัน
กีฬา อาจารย์ไม่มีเวลาให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ ผู้เข้ารับการอบรมไม่มีเวลาฝึกซ้อมทักษะกีฬานอก
ชั่วโมงเรียนไม่มีความรู้พื้นฐานทางพลศึกษาเพียงพอ ห้องสมุดมีหนังสือและวารสารพลศึกษาตลอดจน
หนังสือทางวิชาการอื่นๆไม่เพียงพอต่อการค้นคว้าบริการโสตทัศนูปกรณ์ ไม่ได้รับความสะดวก จากการ
เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้ให้การอบรม และผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับปัญหาด้านการใช้
หลักสูตรพลศึกษา ด้านการใช้แหล่งค้นคว้า และการให้บริการโสตทัศนูปกรณ์ไม่แตกต่างกันส่วนปัญหา
ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านอุปกรณ์สถานที่ เครื่องอำนวยความสะดวก และด้านการวัด
และประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธนา มิ่งขวัญ (2530) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา
ในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ
ศึกษาปัญหาการเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษาในโครงการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำ
การสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ และเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหา
การเรียนของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษาในโครงการจัดการศึกษา สำหรับบุคลากรประจำการ
สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบว่าในด้านหลักสูตรอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า
เป็นปัญหาในระดับน้อยแต่จะมีปัญหาบ้างในส่วนที่เนื้อหาวิชาเลือกที่จัดให้ผู้เรียนยังไม่ตรงกับความต้องการ
ของต้นสังกัดของผู้เรียนและยังมีปัญหาในการจัดเนื้อหา วิชาในแต่ละภาคเรียนยังจัดลำดับไม่
เหมาะสมด้านผู้สอน อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า
อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องเทคนิคการสอนแบบทัศนศึกษา ด้านผู้เรียนได้พบ
ว่าอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นแตกต่างกัน เช่นในเรื่องของพื้นฐานความรู้ทางศิลปะประสมการณ์
และทักษะในการทำงาน สภาพทางเศรษฐกิจ ด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์และนักศึกษามีความ
เห็นว่าเป็นปัญหาในระดับน้อย ในด้านวัสดุอุปกรณ์พบว่า มีปัญหาในระดับน้อยยกเว้นในรายละเอียด
บางข้อที่นักศึกษาเห็นว่าปัญหามากคือ ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์บอกเวลาเรียน ด้าน
แหล่งค้นคว้าและบริการโสตทัศนูปกรณ์พบว่าอาจารย์มีความเห็นว่าเป็นปัญหามากส่วนนักศึกษามีความ
เห็นในระดับปานกลาง โดยเฉพาะปัญหาที่กับหนังสือศิลปะที่มีจำนวนไม่เพียงพอต่อการค้นคว้า

นพวรรณ ขอนตะวัน (2525) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนนิเวศวิทยาในในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ช่วงอุตสาหกรรม ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่าการเรียนการสอนนิเวศวิทยาในวิทยาลัยเทคนิคมีความเหมาะสมและปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในด้านการบรรจุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนนิเวศวิทยา แบบเรียน และการนำเนื้อหาในหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ไม่แตกต่างกัน ความคิดเห็นของนักศึกษาและสาขาช่าง (ช่างยนต์, ช่างกล, ช่างเชื่อมช่างไฟฟ้าและช่างวิทยุ) ที่มีต่อการเรียนการสอนนิเวศวิทยาในวิทยาลัยไม่แตกต่างกัน

สุนงกษ เย็นยอดวิชัย (2530 : 135-140) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องของการวิเคราะห์หลักสูตรวิชาชีพของวิทยาลัยครูในกรุงเทพฯ พบว่า ในเรื่องของหลักสูตรวิชาชีพอื่นๆ ในระดับอนุปริญญา มีเนื้อหาบางวิชาซ้ำซ้อนกับวิชาที่เคยเรียนมาแล้ว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะผู้ออกแบบหลักสูตรต้องการให้เป็นหลักสูตรแบบกว้างและในด้านของอัตราส่วนระหว่างกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไป วิชาเฉพาะ และวิชาเลือก ในรายวิชาชีพต่างๆ ไม่เท่ากัน ดังนั้นนักศึกษาที่จบหลักสูตรเดียวกันอาจจะเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปไม่ซ้ำกันเลยซึ่งอาจจะเป็นจุดเด่นหรือจุดด้อยก็ได้ นอกจากนี้จำนวนรายวิชาของแต่ละหลักสูตรวิชาชีพแต่ละวิชา มีอัตราส่วนที่แตกต่างกันมากเกินไป ส่วนในด้านเนื้อหาของวิชาชีพอื่นๆ บางวิชาสนองความสนใจและความ ต้องการอยู่ในระดับน้อย การวัด และประเมินผลส่วนใหญ่ มักจะใช้วิธีสอบภาคทฤษฎีมากกว่าทางปฏิบัติ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ไวท์ เซล (Whitesel 1978 : 36-40 อ้างถึงใน วัชรินทร์ วุฑฒิตติชัย 2530 : 35) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Career Attitudes of art student" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างในทัศนคติเกี่ยวกับงานอาชีพกับเพศและสาขาวิชาเอก กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยจำนวน 192 คน ที่ศึกษา ที่ศึกษาใน 3 สาขาวิชาเอก นักศึกษาสาขาวิชาเอกศิลปกรรม 60 คน เป็นชาย 24 คน หญิง 34 คน

สาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ 64 คน เป็นชาย 21 คน หญิง 43 คน

และสาขาวิชาเอกจิตวิทยา 68 คนเป็นชาย 33 คน หญิง 35 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติในงานอาชีพของนักศึกษา วิเคราะห์คะแนนโดยการหาค่าเฉลี่ย ความถี่ของคำตอบและการทดสอบไครว์สแควร์ ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทัศนคติเกี่ยวกับงานอาชีพระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงสาขาวิชาเอกศิลปกรรม นักศึกษาชายสาขาวิชาเอกศิลปกรรมและนักศึกษาชายสาขาวิชาเอกจิตวิทยา นักศึกษาหญิงสาขาวิชาเอกศิลปกรรมและนักศึกษาหญิงสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษและจิตวิทยา ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงทั้งหมดและนักศึกษาชายสาขาวิชาเอกศิลปกรรมและนักศึกษาชายสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ แสดงว่านักศึกษาหญิงสาขาวิชาเอกศิลปกรรมมีความกังวลเกี่ยวกับงานอาชีพของตนมากกว่านักศึกษาชายสาขาวิชาเดียวกัน และนักศึกษาหญิงอีกสองสาขาวิชาและยังรู้สึกว่าการศึกษานี้ทำให้คำแนะนำเกี่ยวกับงานอาชีพยังไม่เพียงพอ ขณะที่นักศึกษาชายสาขาวิชาเอกศิลปกรรมที่มีความเห็นว่า สาขาวิชาเอกของตนไม่สามารถนำมาประกอบอาชีพได้มีจำนวนมากกว่านักศึกษาชายสาขาวิชาเอกจิตวิทยา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษาทั้งชายและหญิงสาขาวิชาเอกศิลปกรรมต่างมีข้อผูกมัดเกี่ยวกับงานอาชีพ และมีความกังวลเกี่ยวกับการไม่ได้รับคำแนะนำปรึกษาในเรื่องงานอาชีพอย่างเพียงพอมากกว่านักศึกษาในอีกสองสาขาวิชา

ชูศักดิ์ เพรทคอต (Chusak Presscott 1982 : 2981-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษาสำหรับวิทยาลัยครู 36 แห่งในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวางแนวทาง ในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาในวิทยาลัยครู ประชากรที่ศึกษาคืออาจารย์ผู้สอนศิลปศึกษาในวิทยาลัยครู 36 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกตวิเคราะห์ข้อมูล โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยการหาค่าไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่าวิชาศิลปศึกษาในวิทยาลัยครูควรได้รับการปรับปรุงโครงสร้างให้มีขอบข่ายและเนื้อหากว้างขวางขึ้นและมีการยืดหยุ่น วัตถุประสงค์ของการศึกษาคควรกำหนดให้ชัดเจน รายวิชาต่างๆควรมีการพัฒนาให้สอดคล้องตามความต้องการของสังคม